

СОВЕТ КОНСТИТУЦИЯГА АЛДАР!

Бүгү чурттарның пролетарийлері, каттыжыңар!



ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

БИСТИНҢ АМЫДЫРАЛЫВЫСТЫҢ КОЛ ХООЙЛУЗУ

СЭКП Конституциязының хүнү — октябрь 7 — бистид чурттувуста кайгамчык байырларларын бирээни. Байырларда күн-ажычы өңи көргүзүлгө-биле уткууру бисте чаагай чакчы. Бүгү чуртта ишван, бистин республиканың улау ажил-агыйлыгы бүгү-де алдырында СЭКП-ниң XXVII съездинин төлөпиг уткуур, доозукчу база беш чылдын планын оонадаларын чедикшииниң күссөдир дээш социалисттик чарыш калбарган. Ол дугайлы бөгүн байырда хуунда чугалаалары өөрүчүгү. Кызыл районда «Тик-леге» союзотун ажил-агыйлыгы мал ажылынын продукцияны күтүгөне садарынын беш чыл планын хуусаа бетинде күссөдир болгаш чыл төвүзүгө чедир 200 тонна сүттү, 50 тонна этти күтүгөне пландан ажыр садарын шийтирилээн. «Тыва тудут» трестин бригадаларынын аразында күн-ажычы маргылда мурнакчыларынның бирээни П. К. Войтуктун бригадалы бо хүндерде 1986 чылдын майын үдүндө ажылдап турар. «Тыва тудут» трестин № 48 тудут эргелелиниң Тыва АССР-ниң алдарлыг тудутжулары В. Б. Борбак-оол, М. В. Сафронова, Е. С. Бизиева, удурткан шеверлекчелер бригадалары беш чыл планын хуусаадап эрте күссөдир. Доозукчу чылдын, беш чылдын планын оонадаларын хуусаа бетинде күссөдир коллективтерин, тус-тус бригадаларын, кижилерин хөйү-биле алап болур. СЭКП Конституциязының хүнү чүс-чүс ишчелер төлөпиг ажылы-биле, студенттер, сургуулар өңи өөрүдүлгө-биле уткуу, Төрөн чурттуң экономикалык бижыкчаларына үзүп кириштирип турарлар. Олар төлөпиг күн-ажылы-биле совет демократиянын байырларын уткуу турар болгаш ону улам бижыккан турарлар.

СЭКП Конституцияны социалисттик демократияны улам ырай сайыраңгайжыды калбарырынын күштүгү чөсөз болуп турар. Унданга Хойулузун чүзүрүз, мыда бижиттинген сөс, өдүрүгү бүзүзү күтүп органианынң удурутчуларынын, албаң-дуулаады кижилерин, совет дамаа-тыларын хүн бүрү, ажал-чорудулганын практиказынче сийлигип кирген. Ол — Коммунисттик партияны болгаш Совет күтүгөниң органианың болгаш кижилеринң улау ажилынын түнели. Күтүп херектерин эргелен башкара-рында ажылы чон боттарынын киржигезин доктамак калбарган турарына бистин партияны хүн бүрү сатып салып турар. СЭКП Конституциязының 6 чүдүндө мында деп бижиттинген: «Совет нийтизидеги удуруткучу болгаш башкарыкчы күчү, оон политиктик системанын, күтүп болгаш хөй-ийти органианынның өңи Совет Эвилелини Коммунисттик партияны болур. СЭКП чон дөш тур-жуа турар болгаш чонга бараан болуп турар». Чон биле партия — чангыс элтиг, Чон биле партияны күжү-даа мыда. Чонун эрге-ажыктары, нийтизидеги эрге-ажык-тары — СЭКП-ниң ажал-чорудулганын кол утка-шы-нары. Мыда социалисттик тургузугун бүтү тымыкы сий-ликкен.

СЭКП Конституциязының 28 чүдүндө мындай удурут-чарыш бижылган: «СЭКП тайбынын элчиги политиканы чайгыш чок чорудуп, удустарын ажал чок чоруп бижыккалар болгаш делегейге калбак кады ажыкчалыкта дөш туржук турар». Бистид чуртувуста Чеге тайбынын камгалаар, бижыккалар талазы-биле бүгү-де күдүлгөни кыл турар. СЭКП ТК-ның март (1985 ч.) Пленумунга чугалаалы СЭКП ТК-ның Чингине секретары М. С. Горбачев мында дээн: «Дамгыкы политика талазы-биле бистин ула-нышкыныкы тодаргай болгаш чайгыш чок. Ол дээр-ге — тайбынын болгаш депшигезин улаанышкыны-дыр».

Хамааты кижиз бүзүзү боттарынын эргелерин болгаш хосталгаларын, ону ботандырынын арга-хевирлерин эки билер, нийтизидеги эрге-ажыктарына ону ажылап бил-ген турар ужураат.

Ажылдар эрге — хамаатыларын кол эргелеринин бирээни, Конституцияда ону магадылаан таварыкта эвес. Ажылдары совет хамааты кижинин кол хүлээлгези — чурт мурунуга, чон мурунуга ону хүлээлгези болуп турар. Совет кижиз чүгө ажылдаар эвес, а харын болгаш тааржы-ры мергежиди шийип алыр эргелиг. Бистид чурттувуста күн-ажылы хуудукчедик, төлөпиг күн-ажылы — бистид үн-елде. СЭКП ТК-га «Стахановчу» нийтизидеги хуучуна-ры, бүдүрүлгенин журналистлары болгаш чарыкчылары-биле ужуражыктын оон база бир бадыйдык.

СЭКП Конституцияны хамаатыларга калбак эргелерин тымыскал болгаш улау хүлээлгезин оонаган. Совет кижиз күн-ажылы кылды, дымтайыр, кадын камгалаар, на-мыл кыраанда азы араанда материалдыг дуза алыр, чуртталга бажыны алыр, өөрчөр, културанын чедикши-ниерин ажылаар эргелер-биле магадылаады. Конституцияда бижиттинген ол эргелериниң хүн бүрү ажык-кап турар бис.

СЭКП Конституциязының 48 чүдүндө «СЭКП хамааты-лары күтүп болгаш хөй-ийти херектерин эргелен башка-рында, нийти күтүп болгаш тус чер ужу-дузалыг хойу-луларын болгаш шийтирилери чугалаалыг көвүргө бол-гаш хүдөө алырчыга кыраа эргелиг деп бижиттинген. РСФСР-ниң болгаш Тыва АССР-ниң Дээди Советтеринге, улау депутаттарынын чер-чер Советтерге бо чылдын фев-ральда болуп эркен сонгулалдар совет демократиянын че-кетелишкенин база катан бадыйкан. Сонгулалдар хүнү — бүтү улаустун байырлар болуп эркен. Совет хамааты-лар ол хүн сонгулалдар улаустарында барып, Конститу-ция эзугаар магадылаан эргелиг — күтүп эрге-чатыра-лынын дээди органыга талалар сонгу эргелиг ботанды-рыган. Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдиги депутаттарына сонгу тургузугуна 40,8 хуузу хөрөөжөнер, 59,2 хуузу СЭКП кижилерин болгаш кижигүне кандидаттар, 17,7 хуузу жомомолчулар, 22,3 хуузу үкен хар иштинде аны-ктар, 50,8 хуузу ажалчылар. Бүзүлгү демократиянын бир чөк — ол-дур. Совет эрге-чатыраанын чер-черде органи-на боттарынын бүтү эргелерин долузу-биле ажылап, деви-зорияда ажал-агый, социал-культура тургузуушкунары-нын айтырыгларын шийтирилеп турар. Улау депутаттары-нын чер-чер Советтеринга эргелерин Конституция улам калбартап, оларын хөй таладыг ажал-чорудулганы бө-гүн үенин негеделинде дүштүр тургузугуна. СЭКП-ниң XXVI съездинин, СЭКП ТК-ның оон соода болулаан Пленумунарынын шийтирилери амыралга ботандырап херекке Советтер улау салышкынын кирип турар.

Унданга Хойулузун чүзүрүз, сөс бүзүзүдө «бүгү чүвени кижиге, оон чаагай чорунга» деп бодал сийлигип. Ол бүгү бистин бөгүнү амыралыкыста бот-танып турар. Алаа харын кылдыр ажылап улаусток бү-зүзүгө ак сеткилдиг ажылдары кижиз бүзүзүгүн ыдык-тыг хүлээлгези.



Г. МАНАРОВТУҢ чурган плакаты.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ ХАМААТЫЗЫ МЕН

Тымыларын хостугу үнү — чоргаар ырын
Дымынаанар дымынын дээш, көрүңнөр дээш,
Элестерге, бажымчадан аныгыраан
Эким бедик, хөрөөм хостугу ырап тур мен!
Хааннар, белгер мурун орта тейдеп чорбас,
Каржы хойулу адаан орта човурутаас,
Хоода, бутта кичи-бекти үзө шалкан
Хостугу чонум чоргаар, омак огу-дур мен!
Хаттыг шуурган, чангыс хапал тайпыл дүжөр —
Хая-даштан, болат, кандан күштүг чуртум,
Калчаа дайын дынын чадаан Совет чуртум,
Хамаатымы болганимга чоргаар мен!
Хойулуларда Совет чуртун Хойулузу дег,
Хостугу шынныг, мындг хойулу кайда-даа чок.
Дээш шынныг хойулузу мактап ыраан
Делегейде мен дег чоргаар хамааты чок!

ТЫВАНЫҢ ДЫТТАРЫ ЧЕР БОЛГАНГА ӨЗЕР

Тыванын чарт, бижыг эки
шымарыг мыш бөрү дымды
өсө областарга тарып астыр-
ер, орулда-биле Сут-Хөл
мыш ажал-агый уластурун
ажылдакчылары дүт прези-
диниң чымлаады организа-
цияны эгелөөнөр. Тока Мон-
гуштун удурткан 7 кижиз со-
ставтыг бөлүк Хүүректин тай-
газында ийги сортуң 180
кг дүт үренини чыгаш, Ча-
даанын мыш ажал-агый
черинге дужааган. Оон аны-
да Олег Очур-оол, Халаада

Б. ОНДАР.

Совет Тыванын найысылалы — КЫЗЫЛ бөгүн.



1985

ЧЫАДЫҢ

ОКТАБРЬ

7

ПОНЕДЕЛЬНИК

№ 233 (12933)

1925 чылда

үндөткөдүгү

Өртөз 3 көпөк.

М. С. ГОРБАЧЕВТУҢ ФРАНЦИЯДАН ЭЭП КЕЛГЕНИ

СЭКП ТК-ның Чингине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Сөвө-
динин Президенту М. С. Горбачев октябрь 5-те
Парижте Москвага чедип келген. Француз Республиканын
Президенти Ф. Миттераннын чалаанын эзугаар Францияга
ол барып чорган.

Внуково аэродромга М. С. Горбачевту СЭКП ТК-ның По-
литбюро кижигүнери Г. А. Алнев, В. Б. Гришин, А. А. Тро-
мыко, Е. К. Лягунов, Н. И. Рыжков, М. С. Соловьев, Н. А.
Тихонов, В. М. Чебриков, СЭКП ТК-ның Политбюро кижигү-
нүгө кандидаттар П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Куз-
нецов, Б. Н. Пономарев, СЭКП ТК-ның секретарлары М. В.
Зиминин, И. В. Капитонов, В. П. Никонов, Е. В. Рукаво-
дский элтер уткаан.

Францияны ССРЭ-ге херектеринге түр бүзүретириг
П. Фисски база уткуушкунга келген.

(СЭТА).

СЭКП-НИҢ XXVII СЪЕЗДИЗИН ТӨЛӨПТИГ УТКУУР ДЭЭШ

ИНИЦИАТИВАНЫ ДЕТКИВИШААН

СЭКП-ниң XXVII съездинин төлөпиг уткуур бо-
гаш XII беш чылда улам бедиктен хүлээлгелерин алыр
талазы-биле Кызылдың мурнакчы бугуруге коллек-
тивтериниң инициативанын Тыванын аныабудуруге
коллектив чугалаалып көргөн болган бир үн-биле
чүдүдүзүгүн деткээн. 1985 чылдын болгаш иници-
тив-биле беш чылдын планын чугалаажок күссөдир
сорулганы салбышаан, аныабудуругени коллектив
дараазында хүлээлгелерин алган:

СЭКП-ниң XXVII съезди-
зинге турсаады, бо чылдын
планын декабрь 29-га күссө-
дир, кол көргүзүлгө-
айы-биле пландап ажыр да-
раазында ажылдарын кылдыр:
— пассажирлер аргышты-
рылганын талазы-биле 1,6
миллион пассажир-километр
пландап ажыр бээр;
— пландап ажыр 1000 пас-
сажирин аргыштырар, 140
тонна почтаны болгаш чүк-
терия сөөртүр;
— 150 муң ажыгаалыг
тонна-километрды пландап
ажыр бээр;
— укар чүдүдү улау ажал-
агыйында ажылдарын тала-
зы-биле 330 муң чижегей
санаан ужуушкун шакта-
рын пландап ажыр кылдыр;
— күн-ажылы бугуруге
чүдүдүгү денелин планда-
п көрдүгенин бир хуу бед-
дер болгаш чижегей санаан

зын бригада көрөөн-биле
ажылы шалдыр;
— күн-ажылы бадыйла-
рын экижиктенин, бригада
көрөөн-биле ажылы шалды-
рынын ачылында ажылы
кадрларын ажалдап үнер,
кьер чоруту 1984 чыл-биле
денеириг 1,7 хуу кызырар.

Устуде аныттыган хүлээ-
лгелерин чалаанын аныабуду-
ругенин коллектив баш-
тайгы үн кварталда түнө-
лү-биле күссөдир апкан бол-
ган артыккары ботандырап
дээш күжениниң ажыла-
лап турар.

1,6 миллион пассажир-
километр пландап ажыр
бээр хүлээлге бо хүндерде 2,1
миллион пассажир-километр
кылдыр боттаган. Ажыла-
дыг тонна-километр тала-
зы-биле негедели план ийи
кап ажыр күссөдир.
Ужуушкун шактарынын чы-
лазын бо чылдын болгаш 7-
ле күссөдир сорулга күс-
тенирин кырыла келген.
Камнаа алынган оттулар
чүдү-биле май 8-ге болгаш
густ 31-ге ажылаар хүлээлге
күссөдир болгаш алаа не-
мей 20 тонна дөш оттулар
чүдүлү, 30 тонна безиния
аныабудуругени коллектив
камнап алган.

Н. КУУЛАР.

ЭНЕРГЕТИКТЕР ХҮЛЭЭНИП ТУР

Партияны XXVII съездинин төлөпиг уткуур сорул-
га-биле «Тыва коммунизм» коллектив социалист
хүлээлгени алган.

«Баа-Хем» хөмүр-деш раз-
резинин, даарыныг фабрика-
зынын, «Хүндүлгө» де-
мдээ» орденин Тыванын
геология-шынчел экспеди-
цияны күн-ажылы коллек-
тивтеринин ортузунда ча-
рыш калбарган. Бо хүндерде
чамдык бригадалар беш чыл
планын күссөдир. Ак-Суг,
Алгык, гидрогеология бөлү-
тер, Топ бөлүктүн № 1, 2, 4,
Чангыс-Хадын бөлүктүн № 2
үрүмчелер бригадалары амгы
үдө он ийги беш чылдын
үдүзүн кириштир ажылап
турар. Бистид корр.

Чырыкты, чыгыны төтөгөөр
чоруктар-биле демидеги күш-
тедирин турган, коллектив
камнааган орулганы алдын
үдүзүгүн. Чыл дүзүзү 14
котельняларын заар. Бо чо-
рук агаар бассейнин арыг
бугуруга илгил.

Коллектив партия, проф-
эвилел организалары бо
хүндерде партияны съездин
төлөпиг уткуур дээш калбар-
ган чарыш организаларын
экижилер, алг берилишин
ниң бүтү арталарын ажылаар
сорулгалыг. Бедиктен хүлээл-
гени күссөдир чедип алдыр
дээш энергетиктер сөрүктүг
ажылап турарлар.

А. ХОВАЛЫГ.



МННСК. Электри энергия-
зын санаарынын болгаш ха-
наарынын информация-хө-
төшкүн системаларын Бело-
русиянын бүдүрүлгелерин-
де калбаа-биле ажылап эге-
лээн, Ындыг «санаакчылар»
чүгө цехтерин болгаш уча-
стоктарын электри энергия-

зын калчаар ажылап тур-
арын хайтаргар эвес, ха-
регдөөр станоктарын болгаш
машиналарын база кынаар
арганы берип турар. Респу-
бликанын бүтү фабрикала-
рынга болгаш заводтарына
мында системаларын тургу-
зарын материалдыг кура-
лыларын камнаар болгаш
таарымчалыг ажылаар та-
лазы-биле төп албан чер-
лериниң каттыккан комис-
сияны шийтирилде көр-
дүгөн.

НЕБИТ-ДАГ (Туркмен
ССР). «Лениннефть» дээр
нефть казар эргелелиг 1 ду-
гаар тымыш чериниң ду-
лектин нефтьни пландап
ажыр калып, тыгар талазы-
биле бо чымын алган социа-

(СЭТА).

ЧАА БАЖЫҢНАР ЧАЯКЧЫЛАРЫ

1985 г. октябрь 7

